

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De pollutione nocturna

Gerson, Jean

[Esslingen], um 1475

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-309492](#)

Regule ad cognoscendū differēcias iter pēt̄ mor-
tale & vēiale hemrici d̄ hassia doctoris famosissim

Ad cognoscendū dr̄nāz inē peccatū mortkē &
veniale ponūt̄ regle seq̄nt̄es. **P**rima qñ
amor et affectio ad creatāz tam ad se quā
ad alia t̄m crescit. v̄l ē tam mangn⁹ q̄ in eo osti:
tuē vltimus finis. id est q̄ aliquis uec habitu nec
actu ordinat illam creatāz nec eius dilectionez aut
etiam se i p̄m in deum. sed vellet cum tanta creatā
tentari & nō curare deum offendere. nec p̄cepta
eius transgredi ppter illam creaturam qz ibi est
aliqualis 9temptus dei. I^z nō formalis v̄l cū alias.
tantum est fruiicio creature & p̄mitur creatura
deo. v̄l cum aliquis vellet cum creatura hic semp
manere. noncurando d̄ beatitudine & hoc est mor-
tale. **Q**uando aut̄ aliquis plus diligit creatnrā q̄
deberet. s̄ tamen ppter hoc nollet deū offendere. à
eius amicizaz perdere nec tr̄sgredi ei? p̄ceptum.
nec p̄pt̄ eā deū d̄serere nec eo carere tūc n̄ oportz
q̄ sit mortkē. **H**ecunda regula ē & recordat satis
cū p̄ma qñ aliqd̄ 9mittiē notabiliē s̄ dilectiōz d̄i ūl
p̄xi tūc ē mortkē. qñ nō. tūc ē veniale. qñ at̄ aliqd̄
ē s̄ dilectiōz dei p̄t̄ ex hoc attendi q̄ repugnat ea
ritati & amicizie quā ad deū debem⁹ h̄rē sup omnia
Cñ vo fit 9tra dilectiōz p̄xi p̄t̄ attendi penes illa
p̄cepta leḡ naēe. sc̄z qd̄ tibi nō uis fieri alc̄i ne fecis

Et quod tibi vis rationabiliter ab alijs fieri et ex
debito alteri idz facies & p̄t eciā attendi penes scā
dalū actiū quod ego īfero pxio meo p̄ malū ex
emplū **H**ed inquāto aliquid oportz esse contra di
lectōem pxī. vñ quātū sit illud scandalū ad h̄ q̄ sit
peccatū mortale. nō ē p̄cise dēminatū quia i modi
co facto cōtra proximū nō ē mortale aut i p̄uo eu
scādalanite. vñ quilibz attendat penes se ipm. qđ
sibi velle fieri aut nolle. & p̄ quo d factū seruerec
inter se & proximū amicida l̄ nō. & s̄m h̄ aliqd uidi
cet mortale vñ veniale.

Tercia regula ē qñ aliqd omittit l̄ obmittit ḡtra
p̄ceptū dei vñ ecclie. vñ legis naē ā superioris. que
p̄cepta si sunt de necessitate salutis vñ ḡtra uotū
publicū. vñ priuatū vñ ḡtra iuramētū ē mortale
quando citra tunc non oportet q̄ sit mortale

Tuarta regula qñ fit aliqd contra ḡscienciaz for
midantem pbabilitē & dubitatim an aliqd sit mor
tale tūc semp ē mortale. qñ aut nō fit ḡtra ḡsciā
ad hoc p̄t esse mortale si ḡsciā non sit sufficenter in
structa **T**uita regula ē de actibz in māentibz seu
it⁹ manētibz q̄ qñcūq̄ ē sola cogitacō d̄ aq̄ qntūc
q̄ turpi l̄ malo absq̄ ḡplacēcia seu delectacione seu
assēsu tēt nūq̄ ē mortale s; l̄ vēiale l̄ n̄ pcēz. qñ vō ē
ḡſēs i actū q̄ eēt pcēz mortale. s; p̄ ē pcēz mortale q̄
d̄ acceptat uolūtatē profacto. qñ af̄ ē cogitacō ē ḡ
placēcia & dlecta° morosa i aq̄ turpi spāl̄r i actibz

libidinosis nō ē mortale scđm aug. ita tñ qđ nō sit s
sens⁹ in actū fīm h⁹ g⁹ iudicādū ē de pccis īteriori-
bus ad quod etiā dubitacō sup̄ habita de sensuali-
tate & raciōe & de pccis p̄uenītib⁹ & sequētib⁹ deli-
beracōz. Applicando ergo istas quinq⁹ regulas ad
septem vicia capitalia qđ nō sit semp̄ mortalia. sed
sunt male radices i hoīe ex q̄b⁹ qñq⁹ oriun̄t peccata
mortalia qñq⁹ ueritalia 2c

Dicendum est p̄mo de gula qđ ipa ē peccatum mor-
tale p̄ p̄mā regulam quando voracitati & ebrieta-
ti in sistitur ut fini vltimo vt tota spes dilectōis in
ipsa ponitur **I**tem gula est peccatum mortale p̄
terciā regulam. quantulacōq⁹ necessaria ad salu-
tem negliguntur ut sunt ieumia ecclie. vel etiam
quando missā i dieb⁹ dominicis & p̄cipue infestiu-
tibus sine legitimo impedimento **I**tem qñ ex cra-
pula scienter natura raciom⁹ agrauatur. sic qđ iu-
dicū racionis subuertit & homo nescit quid ag-
at & hoc ē mortale penes secūdā regulā. qđ dilectō sui
ip̄i⁹ cad̄t s̄b p̄cepto sic dilectō proxī. & ita grauare
seip̄m & reddere se quasi bestiā ē ōtra dilectōz cari-
tatu ā nisi forte ignorāncia fortitudinis vni exca-
saret **E**t similiter qñ quis sic studiose aliquā mebri-
aretur ul̄ cibo ul̄ potu notabiliter aliū scandaliza-
ret **I**tem posset eē gula mortale p̄ qrtā regulā qñ
oscia acui pbabilē dictarz qđ om̄edē l̄ viue ultra
tkez m̄surā eēt d̄structio načē l̄ soluit ieūiū tki die

v. 15. a. 1. fol. 10. v. 15. a. 1. fol. 10.

Et omedere tales cibos esset otra pceptum ut in scandalū pxi notabile. Quā autē circa hec quā dicta sē nō fit excess⁹ ingula tūc nō ē in p̄tīm vēiale puto omedendo aliqua licita et ex dlectacōe ultra necessitatez. Vl̄ p̄iosos cibos nimis exqrere + huiusmodi + hoc est graui⁹ peccatum si sequenē blasphemie + alia dicta et facta in ordinata ū.

Superbia ē peccatū mortale penes scđaz res gulam. qn̄ quis se mititur obediencie + sub iectioni diuine subtrahere. sic q̄ totā vitā + actus suos + ad humānā laudē + gliaz mūdanā ordinat + in hijs finem ultimū ɔstituit. **H**imiliter ē mortale penes scđaz regulam cū quis pxios pro sua superbia pficienda grauat sic faciūt nobiles p fausto suo pauperes excoriātes + viri p ornatu mulierum pximos dampnificantes. **E**st ecia mortale penes secūdam regulam cū quis persuperbiā curat scandalizare sic mulieres se nimia ornatē + occōnes tēptacionū dantes + lapsus mentis. **I**tem est mortale p terciā regulam cum quis p p̄e superbiā transgreditur pcepta dei ut nature q̄ racio dictat puta q̄ iulior plona min⁹ sit ornata q̄ digmor. **I**tem est mortale per terciā regulam quando quis persuperbiā nō curat transgredi pcepta ecclie. sic milites exercentes torneamenta. q̄ tñ p eccliaz sūt prohibita. **Q**uā vō q̄s laudem hūanaz appetit non modis p̄dictis tūc ē veniale peccatū ū.

AVaricia est peccatum mortale penes secundam regulam de dilectione proximi. Cum quis appetit hanc temporalia tamen quod non curat a iuste vel mendacibus vel fraudibus in videnterem vel emendo vel in bello iustus querendo vel in ludis quando illi fiunt ex avaricia et non ex solacio in aliquali notabilis quantitate vel alias quoniam in iusto dampno alterius bona queruntur vel eciā detineantur. sic mercedes laboratorum. Et decime ecclie. vel bona in vita atque rapta vel furta pse vel palios. Iste enim taliter querendo vel detinendo dum possint restituere peccatum mortale. Est eciā avaricia peccatum mortale primā regulā. quoniam tam aude appetitur quod tota spes et finis in eis ponitur. Item est mortale per tertiam regulam quoniam pro eis acquirēdis illa negligē que sunt necessaria ad salutem vel precepta ecclesie. Item quando usura remittitur vel illicitus contractus vel simonia. Item est mortale per quartam regulam quando dubitatur de tractu et tamen fit. Quādo autem aliquis appetit diuicias plus quam deberet. et solicitatur per eos et laborat. sed tamen nolle iusta bona habere nec deū ppet illa offendit nec finem nec felicitatem in eis ponit. tunc est veniale.

Fra quādo procedit usque ad odiū proximi et quod alius vellet notabiliter dampna proximo fieri pse vel p alios in rebus in corpore vel honore tamen per se est peccatum mortale per se dābita puocatio quod idlibet ate optat accui malū sed tamen nolle dlibate sibi malū fieri

Vel si fit aliqua displicencia i pte fesitua vel malā affectio. q̄ nō pē faciliē dimittere nec tamen s̄ est p liberā voluntatē tūc ē veniale. **V**nde patz q̄ p cuttē hoīez exira. & intēcōe dlibata sibi malū optare. vel in sui ḡfusioz aliqz notabile dicere. vel ēpiē vitupare vel infamare ul d̄amprificare. h̄ semper est mortale p sc̄daz regulā. si vēbo ul modico motu aut facto aliū leserit nō oportz q̄ sit mortale. sic nec fur tum q̄ aliqz r̄cipit alteri vñ granum vel duo ex aceruo tritici. qn̄ aut̄ q̄s irascie contra malaz uitaz ul maliciā alic⁹. & nō ſ̄ pſonā. tūc nō ē mortale neq̄ veniale. ymo ex hoc bñficiū meret. vñ p̄z q̄ nobis vel alij. dissidētes n̄ habeat auctoritatem mouendi iustū bellū. nō acquirant i alios uis iuadendi.

Truida i tristitia de bono proximi. quādo procedit debono pſonali. tūc est mortale p terciam regulā. si fit cum oplacencia et de liberacōe. & fit in racōe. **H**ic ex eadez cā et modo si gauderem de malo proximi. **E**ti autem contristor de bonis vni inquantum illud ē michi nociuū vel gaudeo de malo ei inquantum ē michi proficuum scilicet q̄ non potest michi nocere tunc enim non oportet q̄ sit peccatum mortale. **E**t ex hoc sequē q̄ detrahens ul d̄migrās famā ac⁹. ul ſ̄ fingēdo falſa. ul publicādo occulta. dicē dubia p c̄tis. ex um diata k odio k alias. peccat mortlē. m̄si i c̄tis casib⁹.

vt ad p̄cauendū malū grande. vñ publicādo malū
alterius dū ipse noller desistere & s̄lēr i ducens aliū
ad talem detractionem et hec oīa ūriamē dilectionē
proximi q̄ tibi nolles fieri. **S**equitur de luxuria: .

Luxuria ē omnis coitus extra thōz ma-
trīmōalem siue alter siue ambo sint soluti
Et similiter ɔcupiscencia deliberata cum d̄
lectacione morosa. vñ ɔsensu in talem actū. et omnis
tactus turpis in locis i pudicis et oscula ad huius-
modi ɔcupiscenciā ordinata & alia q̄ quilibet vere-
cundareē coram probis hoīib⁹ face. **H**imiliē aspec-
tus.colloq̄a.amplexus. & tactus·qui fiunt ad pro-
uocandū ad libidinez & fornicacionez sūt mortalia i
quantum ad h̄ ordināē. **I**tem amicitia inter virum
& mulierem extra matrimōiū positorz. dum unus
alteri vult ɔplacere in actib⁹ p̄scriptis mortalibus
& sibi in huiusmodi sup se det potestatem uñ habz
āimum paratū hoc exercendi dū alter uellet. hoc
posito stāte talis p̄sona non est in statu salutis ut
pt̄z p̄ ēciam regulam ut dicit xp̄us **O**dathēi q̄nto
Omnis qui uiderit mulierem ad concupiscentiam
eam·jam mechatus est eam in corde suo. **H**i prop-
ter uiderē multo. magis propter tangere & oscula-
ri & fornicariē stuprum. puta dū corrūpiē filia s̄b
potestate patris. q̄ illud p̄ secundā regulā est pcc̄z
mortale cū sit contra dilectionē p̄ximi scilic̄z p̄is

Et similiter adulterium. dum quis accedit coniugem. et similiter sacrilegium cum persona in sacris vel religiosa. quod hoc est contra dilectionem dei. Item incestus cum sanguineis cognacem carnali. vel etiam spuiali quod hoc est mortale penes terciam reglam. **T**e nimis abusus proprie vroris. potest esse mortale penes primam regulam. dum finis in tali voluptate constitutur. Ilicet minus quam precedencia. **S**ed super omnia deterius et mortalissimum est per tertiam regulam contra legem nature. peccatum contra naturam vel cum sexu indebito. vel cum alia specie. preter hec sunt motus aliqui interiorum et etiam exteriorum ad peccatum luxurie pertinentes si inspiciatur. **E**t in illa specie quedam sunt venalia et quodammodo talia peccata. horum tamen limitatio non est faciliter inscriptis ponibilis.

Cridia est tristitia et tedium. vel vastiditatem deo. et de bono divino ac rebus spiritualibus. vel tarditas et pigricia ad audiendum deo. et ad faciem domini ea que ad deum pertinent. et si illa tristitia esset de dei iusticia potencia et sapientia. quod sic deus omnia videt et iudicat. hoc esset mortale peccatum. **S**imiliter si tarditas esset tanta a bona opera ut homo negligeret ea ad quem ex precepto tenetur. vel ex tedio spiritualium totalem distaret a beneficio et quod si disppeareret se quod boni posse facere tamen esset mortalis accidia si citra est ueniale.